

Asia: Lausunto valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliiton edustaa alansa työnantajia ja työntekijöitä. Järjestön näkökulmasta talousarvioesityksessä 2023 on sekä hyviä uutisia että aihetta huoleen. Esittävän taiteen alan näkymät ja taloudellinen tilanne ovat koronan jälkeen edelleen haastavat. Teatterijärjestöjen Keskusliitto ehdottaa alan jälleenrakennuksen ja elpymisen tueksi 2 miljoonan euron erityisavustusta vastavalmistuneiden esittävän taiteen alan ammattilaisten työllistämiseen.

Esittävän taiteen ala kärsi suhteettoman paljon viimeisen kahden vuoden aikana koronavirusepidemian vuoksi tehdyistä rajoitustoimista. Ennen korona-aikaa suomalaisiin ammattiteatteri-, tanssi- ja sirkusesityksiin myytiin 4 miljoonaa lippua vuosittain. Koronavuosien myynti jäi vain 1,2 milj. (2020) ja 1,5 milj. (2021) lippuun. Lisäksi rajoitukset osuivat myös laajaan suomalaiseen harrastajateatterikenttään, jossa osa toimijoista on lopettanut kokonaan koronan aiheuttamien haasteiden vuoksi. Esittävän taiteen ammattikentällä valtion myöntämät koronatuot helpottivat toimijoiden taloudellista tilannetta, mutta sekä organisaatioiden että yksittäisten työntekijöiden taloudellinen asema on edelleen haavoittuvainen.

Syksy 2022 on alkanut esittävän taiteen alalla vilkkaana: toimintaa on tarjolla runsaasti ja yleisö on osittain löytänyt tiensä takaisin katsomoon. Polarisaatio näkyy kuitenkin sekä organisaatioiden että alalla toimivien ammattilaisten arjessa. Osaan esityksistä riittää yleisöä hyvin, mutta jotkut kärsivät esimerkiksi ryhmien puuttumisesta ja siitä että lippujen ostaminen jää viime hetkeen. Sama polarisaatio tunnistetaan alan ammattilaisten keskuudessa: koronasta johtuneet siirrot, runsas esityskausi ja sitä kautta kiireinen työtahti on todellisuutta osalle tekijöistä, mutta osa on jäänyt tyhjän päälle ja kärsii työttömyydestä.

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2023 on alan kannalta sekä hyviä uutisia että aihetta huoleen. Teatterijärjestöjen Keskusliiton näkökulmasta on tärkeää, että esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmään yksikköhintaan tulee esitetty indeksikorotus. Lisäksi on hyvä, että momenttia 52. *Rahapelitoiminnan tuotot taiteen edistämiseen* vahvistettiin syksyn budjettiriihessä 4,7 milj. euron lisäyksellä ”Kulttuurialan rahoituksen vahvistaminen”. Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto esittää kuitenkin huolensa siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitus taiteelle ja kulttuurille kuitenkin laskee tulevana vuonna, eikä alalla ole tietoa siitä mihin mahdolliset leikkaukset kohdistuvat. Haluamme korostaa, että haastavassa tilanteessa keneltäkään ei olisi varaa leikata, vaan pikemminkin taiteen ja kulttuurin rahoitus tulisi saada kasvu-uralle.

Koronan jälkeensä jättämät taloudelliset haasteet ja yleisön ostokäyttäytymisen muutos tuottavat esittävän taiteen alan toimijoille suurta taloudellista epävarmuutta. Taiteen edistämiskeskuksen kautta rahoitettu esittävän taiteen vapaa kenttä sai esittävän taiteen VOS-uudistuksessa lisärahoitusta, mutta se ei kuitenkaan riittänyt paikkaamaan kentän pitkään jatkunutta aliresursointia. Pienten resurssien ja koronan tuottaman epävarmuuden yhdistelmä tarkoittaa sitä, että vapaan kentän yhteisöissä tarvittaisiin lisätukea erityisesti uusien ammattilaisten palkkaamiseen kentälle. Myös VOS-toimijat kamppailevat taloudellisten haasteiden kanssa, mikä vaikeuttaa esimerkiksi niiden kykyä palkata koronasta pahiten kärsineitä freelancereita.

Inflaation ja energiakriisin keskellä kaikkien toimijoiden kustannukset sekä ihmisten elinkustannukset tulevat nousemaan. Alan työnantaja- että työntekijäjärjestöjä edustava Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto

korostaa, että valtion tuki esittävän taiteen alalle on erityisen tärkeää myös sen vuoksi, jotta alalle voidaan neuvotella kaikille osapuolille kohtuullinen palkkaratkaisu tuleville vuosille.

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto esittää, että valtion talousarvioon vuodelle 2023 lisättäisiin alallemme kohdennettu 2 miljoonan euron erityisavustus vastavalmistuneiden esittävän taiteen ammattilaisten työllistämiseksi. Nuoret teatterin, tanssin ja sirkuksen ammattilaiset ovat valmistuneet viime vuosina kriisin runtelemalle alalle ilman selkeää näkymää tulevaisuuden työmahdollisuuksista. Kriisi haavoitti eniten alan freelancer-kenttää, johon opiskelunsa päättävistä monet ensin siirtyvät.

Esittävän taiteen alan taloudellisesti epävarmassa tilanteessa organisaatiot ovat varovaisia palkkaamaan uusia työntekijöitä. Alan työllistävyys parantamiseksi ja jälleenrakennuksen vauhdittamiseksi esitämme erityisavustusta, jonka avulla alan toimijoita kannustettaisiin palkkaamaan vuosina 2020–2022 valmistuneita esittävän taiteen alan ammattilaisia, kuten näyttelijöitä, tanssijoita, sirkustaiteilijoita, ohjaajia, taiteellisia suunnittelijoita tai tuottajia.

Esittävän taiteen ammattiyhteisöt, kuten VOS-toimijat ja Taiteen edistämiskeskuksen rahoittamat vapaan kentän yhteisöt, ovat esittävän taiteen alan ammattilaisten merkittävimpiä työllistäjiä ja pitkäaikaisten työsuhteiden tarjoajia, minkä vuoksi erityisavustus tulisi kohdentaa näiden haettavaksi. Erityisavustus vahvistaisi nyt freelancereina toimivien ammattilaisten työllisyyttä ja vauhdittaisi työuran alkua työehtosopimusten mukaisissa työsuhteissa. Alan jälleenrakennusta ja elpymistä tukeva 2 milj. euron erityisavustus mahdollistaisi töitä vuodeksi noin 40–50 vastavalmistuneelle ammattilaiselle.

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto yhtyy taide- ja kulttuurialan yhteiseen tavoitteeseen siitä, että valtion kulttuuribudjetti tulisi nostaa tulevina vuosina yhteen prosenttiin valtion budjetista. On kaikkien etu, että julkinen rahoitus saadaan vaikeiden vuosien jälkeen jälleen kasvu-uralle, mikä tukee alan toiminnan kasvua ja kykyä hankkia myös muuta rahoitusta, mikä mahdollistaa enemmän työllisyyttä ja taidetta ihmisille ympäri Suomen.

Helsingissä 11.10.2022

Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliiton puolesta,

Kaisa Paavolainen,
hallituksen puheenjohtaja
kaisa.paavolainen@suomenteatterit.fi
p. 040-5180698

SUOMEN TEATTERIJÄRJESTÖJEN KESKUSLIITON JÄSENJÄRJESTÖT

Lavastus- ja pukusuunnittelijat ry | Suomen Assitej ry | Suomen Näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat ry | Suomen Näyttelijäliitto ry | Suomen tanssi- ja sirkustaiteilijat ry | Suomen Teatterinjohtajaliitto ry | Suomen teatteriohjaajat ja dramaturgit ry | Suomen Teatterit ry | Suomen valo-, ääni- ja videosuunnittelijat ry | Teatterialan Ammattilaiset ry | Teatterikeskus ry | Teme – teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry | Työväen Näyttämöiden Liitto ry